

צ'בזטי מוזהר"ן

קמא

דף קיד:

עם

ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה רכו

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מה גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(ה"מ שמו שמה)

תהלים לו (ג) בטח ביהוה וצעה טוב שכן ארץ ורעה אמונה:
דברים ראה ו (ו) נתון נתן לו ולא ידע לבקש פתחו לו כי בגלל הדבר מה יקרה יקח וכל אלו ככל שיש צורך ובכל משלה ודף:
תהלים סט (ד) גשתי בקראי נחר גרוני קלו עיני מיחל לאליהי:
קהלת יב (ד) וסגרו ולתמים בשוק בשפל קול השתנה יקום לקול הצפור וישאו כל בגות השיר:

תורה רכו בראשית ויצא כט (יז) ועיני לאה רבות ורחל הקיפה ופי תאר ויפת כרואה:
בראשית א (יד) ויאמר אלהים יהי מארת בקרב השמים למקביל בין הים ובין הקלה וקול לאתה ולמזערים ולתמים וישנים:
בראשית כט (לד) ומהר עוד ותלך בן ויאמר מה הפעם ילדה אישי אלי כי ילדתי לו שלשה בנים על בן קראי שמו לוי:
תורה רכו תהלים יח (ו) יהי כפי צדק צדקת שפך ויש: (ו) שלא מלא כפו קוצר ויחזנו מעשר: (ח) ולא אמרו העברים ברפת יתנו אליכם ברכנו אתכם בשם יהוה:

תורה רכח ישיעיהו נד (טו) נח גור גור אפס מאותי מי גר אתך עלוך יפול:
בראשית וישב לו וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען:
תורה רכט בראשית מג (ו) ויאמר שאול שאל האיש לנו ולמולדתנו לאמר העוד אביכם חי הניח לכם אה ונצח לו על פי הדברים האלה הודיע נדע כי יאמר מורדך את מורכב:
תורה רל קהלת ח (א) מי יתקדם ויני יודע פשר דבר ויבין את מה יאמר פניו ויני פניו וישא: ישעיהו ל (כ) ונתן לכם אדני לקחם צד וימים לחץ ולא יבין עוד מורדך ויהי עיניך ראות את מורדך:

תורה רכז נחמיה ט (ו) אמה הוא יקח לבדו את אמה עשית את השמים שמי השמים וכל צבאם הארץ וכל אשר עליה תלמים וכל אשר בהם ואמה מיתה את כלם וצבא השמים לך משתמתי:
תורה רלא נחמיה ט (ו) אמה הוא יקח לבדו את אמה עשית את השמים שמי השמים וכל צבאם הארץ וכל אשר עליה תלמים וכל אשר בהם ואמה מיתה את כלם וצבא השמים לך משתמתי:
תורה רלב נחמיה ט (ו) אמה הוא יקח לבדו את אמה עשית את השמים שמי השמים וכל צבאם הארץ וכל אשר עליה תלמים וכל אשר בהם ואמה מיתה את כלם וצבא השמים לך משתמתי:

ועיקר הצדקה הוא ע"י הכמתה, בכחי' (תהלים לו) **בטח בה' ועשה טוב**, כי אם אין לו בטחון אינו יכול לעשות צדקה כראוי, כי מתיירא שיחסר לו מה שנותן לצדקה, ועיקר הצדקה היא ע"י בטחון, שבוטח בה' שלא יפסיד ולא יחסר ע"י הצדקה כלל (ל), כי הש"י **יברכו בגלל הרבה הזה וכו'** (ל). נמצא שע"י הבטחון שהוא ע"י השכל, ע"י עושי צדקה, וע"י נעשה הדיבור כנ"ל, וזה בכחי' (תהלים סט) **נחר גרוני כלו עיני**, היינו כשאין השכל בשלימות, בכחי' **כלו עיני**, דהיינו השכל (ל), ואזי אין לו בטחון כנ"ל, בכחי' **כלו עיני מיחל לאלקי**, אזי נחר גרוני, היינו שאין לו חיתוך הדיבור כנ"ל. אבל כשיש לו בטחון ועושה צדקה כנ"ל, אזי יכול לעשות מקול הציפצופים דיבורים כנ"ל.

וזה בכחי' (קהלת יב) **ויקום לקול הציפור וישחו כל בנות השיר**, ודרו"ל (שבת קנב) שכל השירות דומות עליו כשיחה, היינו שיהיה נעשה מציפצופים ושירות, שיהיה ודיבור כנ"ל. וזהו בכחי' מה שמספרין על הבעש"ט ז"ל, שהיה שומע דיבורים מקול הכנור (ל), כי היה עושה מציפצופים דיבורים כנ"ל:

רכז (ל) **מה** שהרשעים ע"פ רוב הם מזמרים ניגונים של יללה ועצבות, כי הם בכחי' נשמת ערב רב (ל), ואמא דערב רב היא לילית (ל) שהיא מיללת תמיד (ל), וע"כ הם עושים ניגונים של יללה כנ"ל. ומה שדרך בני אדם למושך אל ניגונים הללו, כי יניקתם מבחי' **ועיני לאה רכות** (בראשית כט) (ל), מבחי' קילקול הראות (ל), בכחי' **מארת חסר**, כמ"ש (שם א) (ל) **יהי מארת חסר דא לילית** (ת"ז ת' מד ד' עט ע"ב) (ל). ועיקר הניגון הוא מבחי' שבט לוי שהיו מנצחים בשיר, שהם מבני לאה, ואז שנולד לוי שהוא סטרא דנגנא (זוהר שמות דף יט) ע"י בכחי' ההמשכה, שילוח ויומשך אליה. וע"כ נגינה שהוא נשתלשל ויורד משם, מבחי' **ועיני לאה רכות**, יש לו כח למשוך, בכחי' הפעם ילוח כנ"ל. וכשמזמרים (ל) אלו הניגונים הנ"ל בשבת, ע"י מעלין אותם, כי בשבת נשלם האור, בכחי' משארז"ל (ברכות מג ע"ב) פסיעה גסה נוטלת מאור עיניו וכו', ומהדר' ליה בקדושא דבי שמשא. נמצא שכשבת האור בשלימות, בכחי' פוסעים¹⁰ בו פסיעה קטנה (ל), ואזי מעלין הניגונים הנ"ל שנינקתם מקילקול¹¹ הראות כנ"ל, ע"י שבת שהוא בכחי' תיקון הראות בשלימות כנ"ל:

רכז (ל) **שמעתי** בשמו שסיפר בשם צדיק אחד (ל) שדרש בבחי'כ"ג, שמה שאומרים כשעוברין על הקוצרים ה' יעזור (ל) כ"ב"פ) (ל), כי יש רשעים שהם מגולגלים בעשבים הגדלים על הגנות, ואין להם עליה, כי אין קוצרין אותן העשבים. וזה בכחי' (תהלים קט) **יהי צדק כחציר נגות וכו'**, **שלא מלא כפו קוצר וכו'** ולא אמרו **העוברים ברכת ה' וכו'**, כי אין קוצרין אותן ואין אומרים עליהם ברכת ה' בשעה שעוברין עליהם וע"כ אין

להם עליה, אבל אותה התבואה שקוצרין, אומרים העוברים ברכת ה' כנ"ל, ועל ידי זה יש לה עליה¹²:
רכח (ל) **דע** שכשהקב"ה מסתכל בנשמה שתוכל להחזיר בני אדם בתשובה ולעשות גרים, אזי הוא ית' בעצמו כביכול מבקש רואה שיהיה מחלוקת עליו, כי אין מקבלין גרים לימות המשיח ולא בימי שלמה (יבמות כד:) (ל) משום שולחן מלכים, כי אז אינן מתגייירין מאהבה, רק מחמת שרואין גדולת ישראל, ועיקר הגרים הוא כשמתגייירין בעת שישראל סחופים בעוני ודוחק, כמ"ש (ישע' נד) **מי גר אתך בעניותך וכו'** (ל), וע"כ בהכרח שיהיה מחלוקת על מי שמחזיר בני אדם למוטב ומגיייר גרים, כדי שלא יהיה לו שום שלוח, כי אזי¹³ מי שמתקרב אליו הוא באמת, ואזי יכול לגיייר גרים באמת לא משום שלום ונחת כנ"ל. וזהו (ל) **וישב יעקב בארץ מגורי אביו** ואיתא במדרש (בראשית פ' פ"ד (ל) **מגורי אביו**, שהיה מגייר גרים כמו אבותיו, כמו מגיורי אביו. וזה שארז"ל (ל) **וישב יעקב** ביקש יעקב לישב בשלוה, מיד קפץ עליו רוגזו של יוסף, היינו מחמת שיעקב היה מגייר גרים, בכחי' **מגורי אביו**, ע"י לא היה יכול לישב בשלוה כדי שיהיו הגרים באמת, ואם יהיה לו שלוח לא יוכל לעשות גרים, כי אין מקבלין גרים לימות המשיח כנ"ל:

רלט (ל) **דע** שיש עצים שכשעושיין מהם מטה, הם מסוגלים להולדת בנים ולגדלם, וכן¹⁴ היפך יש שאינם מסוגלים וכו'. וזה מרומז בפסוק **שאל שאל האיש לנו ולמולדתנו** (בראשית מג), ואיתא במדרש (בראשית פ' צ"א (ל) **אפי' עצי עריסותינו גלה לנו** (ל), כי עצי המטה ע"י סגולת ההולדה כנ"ל:
רל (ל) **דע** מי שיש לו עינים לראות יכול לראות ולהכיר בפנים של התלמיד מי הוא רבו, ובלבד שראה רבו פעם א'. כי (קהלת ח) **חכמת אדם תאיר פניו**. נמצא כשהתלמיד מקבל חכמת רבו הוא מקבל פניו (ל), ובשביל זה צריך להסתכל בפני רבו בשעה שמקבל חכמתו, כמו שכתוב (ישע' ל') **והיו עיניך ראות את מורדך**, כי החכמה הוא בפנים (ל) כנ"ל, וע"כ כשמסתכל בפני התלמוד¹⁵ יכול לידע מי הוא רבו כנ"ל:
רלא (ל) **בשעה** שאומרים **וצבא השמים לך משתהוים** (ל), ראוי להתפלל על כל דבר, כי כל הרפואות (ל) ע"י כוחות הגלגלים שהם צבא השמים, וכל אחד נותן כח באיזה סם ועשב השייך לו, ומהם מקבלים הסמים ועשבים כח לרפואת (ל). וכשצריכים רפואה מתחברים כמה כחות מהגלגלים שזה נותן כח בעשב זה וזה בעשב אחר וכיוצא ומתחברים כולם¹⁶ ועושיין מהם הרכבה לרפואה. ע"כ טוב לבקש מהש"י בעת שאומרים **וצבא השמים וכו'**, שאז באים כולם להשתחוות וליתן שבח והודיה אליו יתברך, שיצוה הש"י להם שימישיכו אלו הכחות הצריכים לרפואת בתוך¹⁷ התיכת

¹² לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
¹³ גם בדפ"ר-ה' היפך. בתרלד ומתורלו - להיפך
¹⁴ בראשית רבה פרשה צא פסקא י'
¹⁵ והיו כולל השפע עריסותינו על מנינו היינו מולדתנו
¹⁶ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
¹⁷ עיין לעיל תורה קצב ועיין הוריות יב. כד יתביתו קמיה רבייכו חווי לפומיה ערובין יג: הא ורעדיפנא דמחרדנא ספי וכו'
¹⁸ גם בדפ"ר' ותורלו- התלמוד. ומתורלו - התלמיד
¹⁹ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
²⁰ פסוק בנחמיה ט' ו' שאומרים בפסוקי דומרא בתפילת שחרית
²¹ כ"ע פתח כלל לכך וסיים בנפולות
²² עיין סוף תורה לא (דף מו.)
²³ בדפ"ר-ו' כולט. בתקפא לא ברור ונדא - כילט
²⁴ בדפ"ר-ו' בתוך. בתקפא לא ברור ונדא - בתוך

¹⁰ לשון הזמר כל מקדש שמזמרים בליל שבת עיין לקטן תורה רעו ורעו ולעיל תורה פה פו
¹¹ בדפ"ר' ותורלו- מקילקול, בתקפא לא ברור ונדא מקילקול, ומתורלו- מקילקול
¹² לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
¹³ עיין בספר תשואות חן לרבי גדליה מליגין פרשת עקב (מהדורות משכב עמ' צד) מה שכתב ששמע מהרב המוכיח. הובא בקיצור בספר לשון חסידים (להרב מטעשרין) את שמת.
¹⁴ עיין רות ב' ד' ויאמר בעו לקוצרים ה עמכם
¹⁵ בדפ"ר - מה שאומרים ב"פ כשעוברין על הקוצרים ה' יעזור (ובתקפא תיקון מוהר"ת לגרסא שלנו)
¹⁶ ב"פ הוא ר"ת בוג פומיש דהיינו ה' יעזור ברסות
¹⁷ בדפ"ר - יהי, בתקפא לא ברור ונדא - יהו
¹⁸ מתורלו - עלליה
¹⁹ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
²⁰ ועי"ש תוס' ועיין ש"ע יו"ד רסח יב
²¹ תיבת בעניותך היא דברי הגמ' שם בגרסת העין יעקב ובפרש"י בגמרות שלנו
²² מתורלו - אז
²³ בראשית לו א'
²⁴ בראשית רבה פרשה פד פסקא ד' ועי"ש שלמד על יצחק ולא על יעקב וכן למד רבינו לעיל תורה נט סוף אות ה.
²⁵ שם פסקא ג' הובא בפרש"י בראשית לו ב'

^א גם בדפ"ר' ותורלו- היא, ומתורלו - הוא
^ב עיין ש"ע יו"ד צדקה סימן רמו סעיף ב' ועיין לקטן תורה רנב
^ג לשו"ש דברים טו ו' ועיין לעיל תורה רכא
^ד עינים ע"ש החכמה והשכל עיין לעיל תורה כז, נט אט ו', עד, עה, ולקטן תורה מ' תנינא עב תנינא
^ה עיין אור המאיר (לרבי זאב וולף מזיטומיר תלמיד הגיגד) פרשת האזינו ד"ה ובארתי מאמרים ז"ל. ובעש"ט עה"ת פרשת ויקהל בביאור מקור חיים שם את א'
^ו לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
^ז וזהו בראשית כה.
^ח הקדמת התיקונים (טו-טז) ובתיקון ג' מתיקונים אחרונים (דף קמ:)] [והר בראשית כז:] ועיין לעיל תורה כג אות ה ותורה לו אות ג'
^ט פרדס רמונים שער כה פ"ה, ושני לוחות הברית השלם כי תצא את לב
^י עין קהלת יעקב ערך מחלת
^{יא} עפרש"י שם רכות מחמת הבכי ועיין שבת קנא קילקול הראות ע"י הבכי ועיין תורה טו תנינא
^{יב} עפרש"י שם פסוק יד ועיין תורה לו אות ו' ותורה קנא
^{יג} ובדפים שלנו דף פב: ועיין גם זוהר רע"מ פנחס דף רלד. וכי תצא דף רפא: ועיין לעיל תורה רה (דף קיב).
^{יד} עיין לקוטי עצות נגינה אות ו' לשון מוהר"ת וכשהצדיקים מזמרים אותם בשבת
^{טו} בדפ"ר - פוסעים, בתקפא לא ברור ונדא - פ"סעים, ומתורלו - פוסעים

מאמר מה שהרשעים מזמרים

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

זמן ומקום אמירת התורה

לא ידוע

פתיחה והקדמה

בתורה ג' למדנו סוד הניגון, מהיכן הוא בא, וכיצד מועיל או מזיק לעבודת ה', ועצה כיצד זוכים לשמוע ניגון ממנגן שאינו כשר ואפילו רשע ולא להנזק. הנושא שם הוא שמיעת ניגון כשר שמנגן אדם רשע או כשר. אבל כאן מדבר רבנו מניגון שחיבר רשע, שמזיק לאדם כשר לנגן אותו.

כי יש ניגונים של יללה שנוהגים הרשעים שנשמתם ערב רב לזמר, ומאד מזיק לנגן אותם, כי הם נמשכים מיללת הקליפה לילי" (קליפת הניאוף כמבואר בתורה רה"ב) נוקבא דס"מ, דהיינו הסט"א שנבראה מהסתרת האמת, בחו" מארת חסר. ומהותה שמיללת תמיד על חסרון הבלי עוה"ז, ממילא הניגון הנמשך ממנה הוא הביטוי למהותה.

רבנו מדבר מניגון של יללה, ואולי כוונתו לניגון הישמעאלים שכידוע הניגון שלהם דומה ליללה. אבל יותר נ"ל שהכוונה לניגון של עצבות ושירי חשק וזימה דהיינו כל ניגון שהוא ביטוי להרגשת חסרון של איזה תאוה, דהיינו שגם ניגון שאינו יללה ממש נקרא יללה, כיון שהוא כמו יללה ובכי על חסרון עוה"ז. ואמנם הישמעאלים עיקר מדתם הרעה היא ניאוף כמבואר בקדושין מט: עשרה קבים זנות ירדו לעולם תשעה נטלה ערביא. וכן בזוהר"ב עה"פ הופיע מהר פארן, שבני ישמעאל סרבו לקבל את התורה בגלל שכתוב בה לא תנאף. ואולי על כן הניגונים שלהם דומים ביותר ליללה.

עוד מבאר רבנו שניקת הקליפה הזו היא מהבכי של לאה אמנו שבכתה על גורלה המר שעתידה להיות אשת עשו הרשע, אע"פ שהבכי שלה היה בכי קדוש שעל ידו זכתה להמתיק את כל הדינים עד שנעשית ראויה ליעקב אבינו, אבל עצם הבכי הוא בחי' הסתכלות על חסרון, וממנו יונקת הקליפה לילל על חסרון הבלי עוה"ז. וכיון שלאה ממנה נולד לוי שעל ידו בא לעולם ניגון קדוש המושך את הלב לקדושה, לכן גם בניגון הטמא של הקליפה היונק ממנה יש לעומת זה משיכה לטומאה ותאוות. כך מבאר רבנו כאן, ובתורה ג' בארנו את עומק העניין עפ"י האריז"ל שהמנגן הרשע והמנגן הכשר, שניהם יונקים מאותם אורות גבוהים מאד היורדים מעתיק להאיר בריאה, לכן הן מושכים מאד את הלב, וההבדל שהמנגן הכשר מנגן את הקול הישר הגבוה הזה, ונמשך על ידו לדביקות בהקב"ה, לעומתו המנגן הרשע מנגן מכח אותו הקול הזה, אבל להפך את תאוותיו הרעות ומילל על חסרון מילוי תאוותיו.

גם בתורה זו יש לרבנו עצה כיצד לתקן ניגונים אלו ולהעלות אותם לקדושה דהיינו לשיר אותם בשבת קודש בכסופים וגעגועים להקב"ה. אמנם צריך זהירות בזה כי מוהר"נ"ת בלק"ע דהיינו כשבא להורות הלכה למעשה מהתורה הזו הוסיף שזו עבודת צדיקים בשבת ולא כל אדם יכול לזה.

עד כאן הקדמה

— יב עד כ' אב תשפ

2 תורה רה – תקון למקרה לילה, רחמנא לצלן, לומר עשרה קפיטל תהלים פאותו היום שארע לו, חס ושלום, כי יש כח באמירת תהלים להוציא הטפה מהקלפה שלקחה אותה, כי תהלים בגימטריא לילי"ת עם החמש אותיות של שמה שהיא הממנה על זה פידוע, וצריך לכוון בשעת אמירת תהלים, שתהלים בגימטריא תפ"ה, שהוא מכון במספר השני שמות אל אלקים במלואו כזה אלה למד אלה למד הי יוד מם שעל ידי השני שמות אלו יוצאה הטפה מהקלפה, כי הטפה היא בחינת חסד וגבורה פידוע, כי יש בה כח אש ומים חמימות ולחות שהם בחינת חסד וגבורה, ועל ידי השני שמות אל אלקים הנ"ל שהם בחינת חסד וגבורה פידוע שהם גימטריא תהלים כנ"ל, על ידי זה מוציין הטפה משם, וזה צריך לכוון בשעת אמירת תהלים: ועל כן צריך לומר עשרה קפיטל, כי יש עשרה מיני זמרה, שהם בחינת העשרה לשונות שאמרו בהם ספר תהלים כמובא (בגמטריא פסחים ק"ז וכוה"ר): שהם אשרי ולמנצח ומשכיל והללויה וכו' עין פרוש רש"י, ויש כח בכל לשון ולשון של העשרה לשונות הנ"ל לבטל כח הקלפה הנ"ל, כי כל אחד מאלו הלשונות, הם הפך הקלפה הנ"ל, כי אשרי הוא לשון ראיה והסתפלות, הפך הקלפה הנ"ל שעקר פחה מקלקול הראות, מבחינת "ותכחין" עיניו מראות, בבחינות "יהי מארת" חסר, ודרשו רבותינו, זרונים לברכה (תקוני זהר תקון מ"ד דף עט:): דא לילית נמצא שעקר פחה מקלקול הראיה, ואשרי שהוא לשון ראיה היא הפך ממנה: וכן משכיל, כי היא בחינת משכיל, ומשכיל הוא הפך מזה, וענין זה עין במקום אחר (לעיל בסימן ט). כי עקר פחה להחטיא את האדם במקרה, חס ושלום, הוא על ידי לשון תרגום, שהוא בחינת משכיל על ידי תרגום, שהוא מערב טוב ורע, לפעמים משכיל לפעמים משכיל עין שם: וכן הללויה, הפך הקלפה, ששמה לילית, על שם שהיא מיללת ביללה תמיד, והלל הפך לילה, כי אותיות הללי הם הפך ילל"ה: והשאר לא פרוש:

3 הובא במאור ושמש פרשת ראה – דאיתא בזוהר בלק (ח"ג קצב ע"ב) על פסוק (דברים לג, ב) ה' מסיני בא וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן, שקרא הקב"ה לס"מ ואתא קמיה, ואמר ליה תיבעי אורייתא דילי, אמר מה כתיב בה, אמר ליה לא תרצח אמר חס ושלום אורייתא דא דילך היא ודילך היא, לא בעינא אורייתא דא וכו', אי את יהבה לי כל שולטנא דילי אתעבר דהא שולטנא דילי על קטולא איהו וכו', קרא לשרו של ישמעאל אמר ליה תבעי את אורייתא דילי, אמר ליה מה כתיב בה, דליג ליה ואמר לא תנאף, אמר ווי אי ירותא דא אחסינן ליה קודשא בריך הוא ירותא בישא דאתעבר כל שולטנו וכו', הרי ששרו של ישמעאל כל מגמתו להגביר תאות ניאוף. עכ"ל.

תורה רבו [י]

מה שהרשעים ע"פ רוב הם מזמרים ניגונים של יללה ועצבות, צ"ע על איזה מציאות מדבר רבנו? אולי כוונתו לניגון הישמעאלים¹ דווקא, והרשעים מזמרים אותם כי הם בחי' נשמת ערב רב [י]1, נ"ל כוונתו כי אין רשעים ישראל ומה שאנו רואים זה רק גופם ישראל אבל נשמתם ערב רב. ועיין שיחות הר"ן סימן רעג. ואמא דערב רב היא לילית [י]1/10, שהיא מיללת תמיד [י]1/10, זה לעומת זה ללאה

¹ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

² שמעתי מהר"צ"ח 12טו 35 דקות בשם הגר"א למה ניגון בני ישמעאל כולו ביללה תמיד כי בגמ' קדושין מט: שתשעה קבין זימה לקחו בני ישמעאל. והוסיף הרי"צ"ח שמה שמיללים תמיד זה על הקב זימה האחד שנחסר מהם. משמע שכל יללה היא יללה של זימה. וכן משמע לקמן שאמא דערב רב היא הקליפה לילי' קליפת התאוה הידועה.

ולפ"ז נראה שהניגון שלהם הוא הגרוע מכל הניגונים ואסור לשמעו כלל.

¹ זוהר בראשית כה.

¹ זוהר בראשית דף כה. - ואמר מאי מדר דר, דא משה הנקרא דור דאתמר ביה דור הולך ודור בא פירוש דור הולך מן העולם ודור בא לעולם. והא אוקמוה (תלמידי רבה פ"ב) דלית דור פחות משישים רבוא, כמו שהיה בדור המדבר שנקרא דור כמו שכתוב הדור הרע הזה והם היו שישים רבוא, ורצה לומר שדור הולך ודור בא היינו שישים רבוא, ודא משה דאתמר ביה (ס"ד כה פ"ב) דאנתתא חדא ילדה ששים רבוא בכרס אחת והיא יוכרז שילדה את משה שהיה שקול כנגד שישים רבוא ישראל, וזה סוד הפסוק דור הולך ודור בא כי נודע שמה רבינו הנקרא דור מתגלגל והולך בכל דור ודור לצורכם של ישראל להתפלל עליהם ולהצילם מרעת הערב רב, וזה סוד הפסוק מלחמה לה' בעמלק מדר דר, כי על ידי משה רבינו הנקרא דור ימחה הקב"ה את הערב רב שהם משרש עמלק. (כ"ט ומפסיק)

והמש מינין אבון בערב רב וחמשה מיני קליפות הם המעורבות בערב רב, רצה לומר שמלבד קליפת עמלק יש עוד ד' מיני ערב רב, ואבון סימן נג"ע ר"ע, היינו נפילים ג' בורים ע'נקים ר'פאים ע'מלקים, ובגינייהו נפלה ה' ועירא מאתרהא ובסיבתם נפלה השכינה שהיא סוד ה' אחרונה דהר"ה וירדה ממקומה בגלות, ואמר בלעם ובלק מסטרא דעמלק הו' הם היו משרש קליפת עמלק, וסימן לדבר טול ע"ם מן בלעם, ל"ק מן בלק שהם אותיות עמלק הנרמזות בשם, לומר כי קליפת עמלק שהיא ראשית גוים שבאו להלחם עם ישראל בצאתם ממצרים נמשכה על בלק ובלעם ולכן רצו להכחיד שם ישראל, אשתאר אותיות ב"ל מבלע"ם ואות ב' מבלק, הרי בב"ל ששם בנו דור הפלגה את המגדל ורצו להלחם עם יוצרם, ונקרא שם המקום בבל פי שם בלל יהו"ה שפת כל הארץ ורצה לומר ששורש טומאת בלק ובלעם היה גם מבני דור הפלגה שהיו בבבל ששורש כולם הוא מקליפת עמלק. והנה נודע שאותם הגוים של קיי של אדם הראשון שאלו מנו ממנה ושלשים שנים, הם נולדו ונולדו כדור המבול והתחנן נאמר אמרה לה האדם אשר נאלץ, הם נאלצו על אדם הראשון שהוא נאלץ על ידי הקב"ה בעצמו. ואחר כך הם עלתם חזו ונתגלגלו כדור הפלגה, ואחר כך חזו ונתגלגלו בישראל שהיו בגלות מצרים, והטעם כי בחטא אדם הראשון נעצר עוב כדע ונפרט בנגלות שהלוי במאה ושלשים שנה שנתעברו בקליפת וכו' לריס כדור אחר לתקום ולכן נתגלגלו כמה פעמים עד אשר נפדו מהם כל השנים בגלות מצרים על ידי עבדות הפדו, ועל ידי זה נאלצה בחינת הקדושה שבהם והם היו הששים רבוא נשמות בני ישראל (מנוול בשע"כ דרום 6' על פסחו), ומשפטים שבהם אלו נשמות הערב רב ולכן נדבקו בישראל, וזה תנין מה שכתוב לעיל שהערב רב הם היו דור המבול שנה לא נלם להתפלל עליהם, ואמר אל"ן ואלו הנשמות של דור הפלגה, אבון דאשתארו מאל"ן הם שנשארו מהנשמות של דור המבול, דאתמר בהון שעליהם נאמר וימח את כל היקום כי על ידי שנתגלגלו הנשמות של אדם הראשון כדור המבול ונמחו במבול על ידי זה נחברו ונודככו קצת ונפרדו מהם קצת הסיגים אשר הם נמחו לגמרי, וחלק הקדושה שנשארו נתגלגל עוד פעם כדור הפלגה כדי להודוך יותר. ומאל"ן ומאל"ן ומאלו הערב רב שנתערבו בישראל ששורשם מקליפת עמלק, דאשתארו מנהון בגלותא רביעאה שעדיין נשארו בגלות הרביעי שהיא גלות אדם, אבון רישין בקיימא סגי הם אלו הראשים המתמנים על הצבור ורודים בהם בפרך וקיימם וממשלתם הוא בחזק גדול, ואבון קיימין על ישראל פלי חמס ומושלים על ידי כלי חמס והיינו שהומסים את ממונם, ועלייהו אתמר פי מלאה הארץ חמס מפניהם שנאמר כדור המבול, ושורש נשמתם הוא מדור המבול שלא נודככו ומהם נעשה הערב רב ולכן אינם מנהיגים את ישראל ברחמים, אל"ן אבון עמלקים הם מין הראשון מחמשה מיני ערב רב. (מ"מ ו"ט ומפסיק)

.....ענקים מינא חמישייה מין החמישי מהחמשה מיני ערב רב שנתערבו בישראל נקראים ענקים, דאבון מזולזלין לאלין לפי שהם מזולזלים ומבזים להתלמידי חכמים לומדי תורה, דאתמר בהון וענקים לגרורותיה הנאמר על התלמידי חכמים לפי שהתורה היא להם כענק של ערי זהב ותכשיט לצואר, ולפי שהערב רב עושים את עצמם כענקים ומבזים כבוד התלמידי חכמים שנאמר בהם ענקים לכן נקראים ענקים, ועלייהו אתמר ועל ב' מיני ערב רב הנקראים רפאים וענקים נאמר, רפאים יחשבו אף הם כענקים ופירושו שקילין דא לרא ששניהם שוים בחטאם ובעונתם. ואמר אל"ן החמשה מיני ערב רב אבון דאתהו עמלא לתהו ובהו הם שהחזירו את העולם לתהו ובהו בעונותיהם, כמו שכתוב והארץ היתה תהו ובהו, ורוא דמלה וסוד הפסוק הוא חרב פי מקדשא על ידי הערב רב, והארץ היתה תהו ובהו ועל ידי זה חזר העולם לתהו ובהו, דאיהי עקרא וישווא דעמלא לפי שהבית המקדש הוא עיקר ישוב העולם שמשם נמשך שפע חיים וקיום להעולם, לכן כשנחרב בית המקדש חזר העולם לתהו ובהו, מיד דייתי אור דאיהו קדשא בריך הוא מיד כשיתגלה האור בזמן הגאולה על ידי הקב"ה הנקרא אור, כמו שכתוב קומי אורי כי בא אורך, ונרמו בפסוק ויאמר אליהם יהי אור, אז תתחזן מן עמלא ויתאבדון כל החמשה מיני ערב רב, אבל פורקנא לאו איהי תליא אלא בעמלק עד דיתמתיה אבל גאות ישראל אינה תלויה אלא במחית עמלק ולא במחית שאר מיני ערב רב, דביה אומאה לפי שרק בו נשבע הקב"ה שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחה שמו של עמלק, לפי שהוא ראשית גוים שמצירים לישראל לכן לא יגאלו ישראל עד שימחה, אבל שאר מיני ערב רב אפשר שימחו רק אחר הגאולה, והא אוקמוה במכילתא סוף פ' בשלח על הפסוק כי יד על כס י"ה מלחמה לה' בעמלק מדור דור. (כ"ט ומפסיק)

¹ הקדמת התיקונים [דף טו.] ובתיקון ג' מתיקונים אחרונים [דף קמ:.] [זוהר בראשית כז:] ועיין לעיל תורה כג אות ה ותורה לו אות ג'

² תיקוני זהר דף קמ. טחול דא לילי"ת אימא דערב רב, שחוק הכסיל, מאן כסיל דא אל אחר סמא"ל, וערב רב אינון בנהא, דאינון מעורבין בישראל רשעים גמורים, ועלייהו אתמר אם ראית רשע שהשעה משחקת לו אל תתגרה בו, עלייהו אתמר למה תביט בוגדים תחריש בבלע רשע צדיק ממנו, רשע דא כסיל, ערב רב בגלותא אינון רשע, בבלע צדיק ממנו דא ישראל, ומאן גרים דבלע לון, בגין דלאו אינון צדיקים גמורים, כמה דאתמר צדיק ממנו בולע אבל צדיק גמור אינו בולע, וטחול איהי לילי"ת, מארת ה' בבית רשע, ואיהי אסכרה לרביי דאינון חייביא, חייבת בהון בעותרא בהאי עלמא:

זוהר חלק א דף כז: ועריין כלהו אתכסיין בחשוכא, בדם אוכמא דטחול, מאן דערב על שפיכת דמא וע"ז וג"ע, גליא נשמתיה בכבד מרה טחול, ודיינין ליה בגיהנם, ותלת ממנן עלייהו, משחית אף וחזימה, ט"ו עריין אינון כחושבן י"ה, ושית אחרנין כחושבן ו'. קדם דגלו ישראל בגלותא ושכינתא עמהון, מני קב"ה לישראל (ויקרא יח ז) ערות אמך לא תגלה, ודא גלותא איהו גלוי ערותא דשכינתא, הה"ד (ישעיה נ א) ובפשעיהם שולחה אמכם, ועל ג"ע גלו ישראל ושכינתא בגלותא, ודא איהי ערוה דשכינתא. והאי ערוה איהי לילית אמא דערב רב, וערב רב אינון עריות דילה, ועריות דישראל דלעילא דעליה אתמר (ויקרא יח ז) ערות אביך לא תגלה, ואינון אפרישין בין ה' ה' דלא אתקריב ו' בנייהו, הה"ד (שם יז) ערות אשה ובתה לא תגלה, ואינון שכינתא עלאה ותתאה. דבזמנא דערב רב דאינון (ס"ג נג"ע ר"ע) נפילים ג' בורים ע'מלקים ר'פאים ע'נקים, בין ה' ה' ה', לית רשו לקב"ה לקרבא בנייהו, ורוא דמלה (ישעיה יט ז) ונהר יחרב ויבש, יחרב בה'

שתפסה פלך הודאה¹² שהוא שיר ושבח והודאה, לעומתה תפסה הקליפה פלך של יללה, דהיינו טרוניא, וע"כ הם עושים נגונים של יללה כנ"ל.

ומה שדרך רוב בני אדם למשוך דהיינו להמשך אל ניגונים הללו של העצבות, כי יניקתם של ניגונים אלה מבחי' ועיני לאה רכות (בראשית כט)¹³ [י"ט]¹⁴, ביארו בגמ' ב"ב/טו¹⁵ שלא היה בוכה שלא תינתן לעשו הרשע¹⁶ ומרוב¹⁷ בכי, נעשו עיניה רכות¹⁸, ומהבכי הקדוש הזה יונקות הקליפות ומייללות,

עלאה, ויבש בה' תתאה, בגין דלא יתפרנסון ערב רב מן ו' דאיהו עץ החיים, ובג"ד לית קריבו לו' בין ה' ה', בזמנא דערב רב בינייהו, ולית רשו לאת י' לקרבא בה' תניינא, הה"ד (ויקרא יח טו) ערות כלתך לא תגלה.

¹² פרס רטונים שער כה פ"ה, ושני לוחות הברית השלם כי תצא את לב

¹³ עץ חיים – שער מח פרק ב – אח"כ שמעתי תשלום דרוש זה באופן אחר והוא זה כי מכל ג' עולמות אלו נתפשו ג' בחי' נקבות וג' בחינות זכרים והוא כי הרי בארתי שמקומם הוא אחרי בינה ות"ת ונוקבא של אצילות. והענין הוא זה כי עולם ראשון הוא נגד סוף בינה שהוא נה"י שלה המתלבשים בחב"ד דרישא דז"א ומשם נתפשט הצפור הא' והעולם הב' הוציא מכנגד הסיום של ז"א בנה"י שלו שהם ראש רחל ומוחין שלה ומשם יצא הצפור הב' אשר תרין צפרין אלו נתחברו בקל"י זו שהיא כנגד רחל הזאת ועולם הג' מכנגד רגלי רחל בנה"י שלה הוציא את לילית חוה ראשונה וכבר ידעת כל כל פעולתה הם לילות ותמיד היא מייללת ולכן נקרא לילית והיא יושבת בבריאה בבחי' נוקבא דתהומא רבא הנזכר בכ"מ בווהר וזהו פי' כי הנה בכל הקל"י דג' עולמות בי"ע יש תרין נוקבין העליונה היא בחי' הבינה שהוא בהיכל הו' העליון שלהם ויש אחרת למטה והיא בחינת מלכות שהוא בהיכל האחרון התחתון שלה ואמנם אלו הב' נקבות של הקל"י שהם בעשייה ויצירה וכן הנוקבא תחתונה של הבריאה נקרא נוקבא דתהומא סתם אבל נקבה עליונה שבהיכל עליון הו' דקל"י דבריאה היא לבדה נקרא נוקבא דתהומא רבא וזו היא הנקרא לילית ונקרא חוה ראשונה.

עץ חיים – שער מט פרק ב – וצריך שתדע כי לא יש שום בחי' בעולם שאינה כלולה מעצמות וכלים כנ"ל נמצא כי עם היות שזה הנוגה הוא קל"י העור לא מפני זה אינו כלול מגוף ונשמה כו' והנה זה הנוגה הוא בתיה בת פרעה כי פרעה שלח את הע"ר דאתי מקל"י נגה הנקרא לילית קשת עורף לבושה דחוה אשת אדם ויש לילית יותר חיצונה והיא אשת סמאל גם בזה הנוגה יש סמאל ולילית אחרים פנימית שע"י אחז"ל שהיה מלאך מגורש מן השמים ונקרא להט החרב המתהפכת לזמנין מלאך לזמנין שד ונקרא לילית לפי שהנוקבא שולטת בלילה (והשדים שולטין בלילה) נקרא לילית כנזכר בתקונים דקכ"ד. והנה בתקונים דמ"ד אמרו סמאל דנפיק מקדושתיה כי הג' קליפות אחרים יש שם סמאל ולילית אחרים אמיתים רעים וחטאים בכל קל"י מהם וזה נרמז בווהר פ' בראשית כ"ט אית ס"ם ואית ס"ם ולא כלוהו שוין. ובוזה יתורצו לך כמה מאמרים בענין ס"ם ולילית נמצא כי ס"ם ולילית שפיתו לאדם וחוה הם הג' קל"י החצונים ששם יש ג"כ ס"ם ולילית אחרים אך הפיתוי היה ע"י קל"י נוגה זה כלולה מן ס"ם ולילית אחרים וזה הנוגה נתערבה באדם וחוה ואז נעשה אדם טו"ר ועיין פרשה ויחי רכ"א ובויקהל ר"ג ע"ש וז"ש ובהאי נוגה מפתי טרא אחרא לאתתא לנטלא נהורא כו'.

¹⁴ ברכות דף ז' – ואמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי מיום שברא הקדוש ברוך הוא את עולמו לא היה אדם שהודה להקדוש ברוך הוא עד שבאתה לאה והודתו שנאמר הפעם אודה את ה'.

מדרש רבה בראשית – פרשה עא פסקה ה – לאה תפסה פלך הודיה ועמדו דימנה בעלי הודיה יהודה (בראשית לח) ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני דוד אמר (תהלים קלח) הודו לה' כי טוב דניאל אמר (דניאל ב) לך אלהא אבהתי מזהודא ומשבח אנה

¹⁵ בראשית פרק כט (טז) וללכך שתי בנות שם הגדולה לאה ושם הקטנה רחל: (יז) ועיני לאה רכות ורחל היתה יפת תואר ויפת מראה:

אור החיים (טז) וללכך שתי בנות וגו' נתכוון הכתוב לומר שהיו ניכרות ומפורסמות שהגדולה היא לאה והקטנה היא רחל, שלא היה יכול לומר כי הגדולה היא הקרואה רחל גם דקדק לומר הגדולה הקטנה ז, לומר כי לא היו בגדר להחליפם ויעשה קטנה גדולה, וירמז ליעקב בתת לו לאה ויאמר כי היא הקטנה ששמה רחל, כי הגדולה היתה גדולה ביותר והקטנה קטנה ביותר, והוא אומרו הגדולה פירוש שהיתה לאה גדולה בפני עצמה, לא בערך רחל לבד היתה גדולה ממנה בשנה או שנתים שהיכר אינו ברור כל כך, ורחל ג"כ היתה קטנה ביותר בפני עצמה, לא בערך לאה לבד, כמו שתאמר כי לאה היתה בת כ' שנה ומעלה ורחל כבת ה' כבת ז', ומעתה אין מקום ללבן לרמות יעקב בתנאו: (יז) ועיני לאה רכות וגו' אין ראוי לספר הכתוב גנאי הצדקת אם הבנים שבטי יה ח"ו, אלא נתכוון להודיע שאין מציאות ללבן להחליפם כי משונית היתה לאה מרחל, כי לאה מלבד שלא היתה יפיה אלא שעוד לה שענינה רכות והוא ענף מכיעור הגוף, ורחל לא מלבד שלא היה בה כיעור אלא שהיתה יפת תואר ויפת מראה, ומעתה הרי ננעלו בפני לבן אופן הרמאות ובטלו רמאותיו:

שפתי חכמים – וא"ת דמשמע דגם לאה היתה יפת תואר אלא שענינה היו רכות, וא"כ אין זה ההיפך של ורחל היתה יפת תואר וגו', אלא כן היה לו לומר ועיני רחל יפות. וי"ל כיון שענינה לא היו יפות גם היא לא היתה יפה, כדאמר בגמרא (תענית כד.) כלה שענינה יפות כל גופה אין צריך בדיקה, וא"כ נופל שפיר עליו ורחל היתה יפת וגו' וק"ל:

¹⁶ עין קהלת יעקב ערך מחלת

¹⁷ קהלת יעקב ערך מחלת – ...ועיין בספרי ישרש יעקב ביארתי, דלאה בחינת עצבות דקדושה וממנה יונקת לילית, ורחל בחינת שמחה דקדושה וממנה יונקת מחלת, וביארנו שם טעמים באורך:

¹⁸ בבא בתרא דף קכג. מאי קדמתה לאה ברחמים דכתיב ועיני לאה רכות מאי רכות אילימא רכות ממש אפשר בגנות בהמה טמאה לא דבר הכתוב דכתיב מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהורה בגנות צדיקים דבר הכתוב אלא א"ר אלעזר שמתנותיה ארוכות רב אמר לעולם רכות ממש ולא גנאי הוא לה אלא שבח הוא לה שהיתה שומעת על פרשת דרכים בני אדם שהיו אומרים שני בני יש לה לרבקה שתי בנות יש לו ללבן גדולה לגדול וקטנה לקטן והיתה יושבת על פרשת דרכים ומשאלת גדול מה מעשיו איש רע הוא מלסטם בריות קטן מה מעשיו איש תם יושב אוהלים והיתה בוכה עד שנשרו ריסי עיניה והיינו דכתיב וירא ה' כי שנאה לאה מאי שנאה אילימא שנאה ממש אפשר בגנות בהמה טמאה לא דבר הכתוב בגנות צדיקים דבר הכתוב אלא ראה הקב"ה ששנאין מעשה עשו בפניה ויפתח את רחמה

¹⁹ שער הפסוקים – פרשת ויצא – במה שהודעתין בענין אדם הראשון, שהיה שופריה דיעקב מעין שופריה דאדם. והיו לאדם שתי נשים, חוה א', שהיה לילית, וחוה ב', שעליה אמר זאת הפעם עצם מעצמי וגו'. גם יעקב היו לו לאה ורחל, ולאה כלה דינים, ומהסיגים שלה

דהיינו שהקליפה יונקת כח לילל ממה שמצאה כעין זה בקדושה¹⁰, אצל לאה¹¹ אמנו הקדושה בכי של אי שביעות רצון מהמצב הקיים, ואע"פ שלא כתה שלא תיפול ביד עשו דהיינו על רוחניות, אצלם הבכי נפול לילל על גשמיות. **מבחי קילקול הראות** [בב] כי הבכי אפילו על דבר שבקדושה, הוא בחי קלקול הראות כמבואר בתורה סו תנינא על רחל מבכה על בניה, בחי (שבת קנא): ושבו העבים אחר הגשם זה מאור העינים שהולך אחר הבכי¹², **בבחי מארת חסר, כמ"ש (שם א)** [בב] יהי מארת חסר דא לילית

יצאה חוה א' שהיא לילית. ולכן ארז"ל על ועיני לאה רכות, שהיתה עתידה ליפול בגורלו של עשו, כי הוא סמאל שרו של עשו בעלה דלילית, וע"י דמעותיה נתקנה, ונתנה ליעקב.

¹⁰ עיין אור החיים שהיתה בת עשרים שנים רבות אבל יש כמה דעות בנות כמה היו לאה ורחל. בסדר הדורות הקצר כתב שחתונת לאה ב"א קצב ולידת לאה ב"א קסג, לפ"ו נשאה בגיל 29, וי"א שנולדה ב"א קע, או ב"א קפ, לפ"ו נשאה בגיל 22 או 12

¹¹ **שער מאמרי רשב"י** – פרשת בראשית – וזהו סוד פסוק ויאמר האדם זאת הפעם עצם מעצמי כו' ואמרו בס' התקונין כי היו לו שתי נשים הראשונה עצם והשנייה בשר דינא רפיא. והענין הוא כי לאה יצתה מן העצם דינא קשיא כי הרי נלקחה מן הצלע אשר שם מקום לאה כנודע אבל רחל היא בשר כי יצתה למטה מן החוה מהאורות המגולים דינא רפיא ולכן לזאת השניה יקרא אשה שהיא נמתקת אך הראשונה אינה אשה אלא מעורבת בקליפה ואינה נמתקת והיא לילית אמן של שדים והנה אח"ך נמתקה גם לאה על ידי תפלותיה וגם דמעותיה כמ"ש חז"ל שהיתה עתידה להיות בחלקו של עשו לפי שהיא לילית קדמאה ועל ידי דמעותיה וזכויותיה הוסר קליפתה מעליה ונשארה קרו' לבדה ממותקת ואז יעקב שהוא אדם הראשון ותיקן פגמו וזכה שיתקונו שתי נשיו ולקח שתיהן כדוגמת ז"א. וזוהו תבין ענין בכיית לאה מה ענינה כמ"ש רז"ל על פסוק ועיני לאה רכות:

¹² **על הפסוק** ועיני לאה רכות תרגם אונקלוס יאין, ובפרסד יוסף בשם תלדות אפרים כתב שאין הכוונה ליופי גשמי אלא כיון שנתהוה ע"י הבכי שלא תיפול בחיק עשו זה הנוי האמיתי.

¹³ **הקשר** בין לילית ולאה עיין ע"ח לח פ"ב מ"ת שלילית היא בחי' אשתו הראשונה של אדה"ר בחי' עצם מעצמי בחי' דינין קשים בחי' דיני הבינה. ורחל היא בחי' בשר מבשרי לזאת יקרא אשה בחי' מלכות. ויעקב הוא תיקון אדה"ר ולכן לאה הייתה מיעדת לעשו כי היא לילית אלא שע"י שבכתה על זה הרבה בחי' עיני לאה רכות ע"י נתמתקה ונעשתה ראויה ליעקב.

נמצא שיללת לילית, שהיא לאה שקודם הבכי, דהיינו בתוקף דיניה, יונקת כוחה מבכיייתה של לאה, דהיינו מאותו בכי שמיתק אותה והפך אותה מבחי' לילית לבחי' לאה.

עץ חיים – שער לח פרק ב מ"ת – וזוהו יובן ענין אדה"ר שהיה לו ב' נשים א' נקרא לילית וב' היא חוה והענין כי אדה"ר הוא דמיון ז"א וז"א יש לו ב' נקבות לאה ורחל. וכבר ביארנו כי לאה הוא דינין קשין מאד מפני שהיא אחוריים של אמא ועוד שהיא למעלה במקום הסתום אבל רחל היא נמתקת כי היא במקום גלוי של החסדים... ..ואמנם חוה ראשונה עליונה היא בחי' לאה וחוה תחתונה רחל והנה להיות כי בחי' לאה היא בחי' דינין קשים מאד לסבה הנ"ל אע"פ ששם למעלה בעולם העליון של אצילות היא בחי' קדושה גמורה עב"ז בעולם התחתון הוה שהוא חומרי לא יכלה בחי' לאה לצאת ממותקת בסוד הקדושה בעת בריאת אדה"ר ויצאה בחי' דינין קשים מאד בסוד קליפה חויה בישא וזהו בחי' לילית חוה ראשונה שהיתה מזדווגת עם אדם קודם שנברא חוה שניה. ואח"כ יצאה חוה שניה ממותקת וזו נשארה לאשת אדם והאחרת נסתלקה כי היתה עדיין מעורבת בקליפות בתכלית אשר לכן נק' חוה ראשונה לילית אבל אח"כ כאשר בא יעקב שופריה מעין שופריה דאדם ותיקן פגם העריות של אדה"ר כנזכר וזהו קדושים ובפרשת תולדות בענין הברכות שלקח במרמה מן עשו אחיו אז לקח שניהן כי אז נתמתקה לאה והיתה בסוד הקדושה ונסתלקה מן הקליפה. וז"ס שארז"ל על ועיני לאה רכות מדמעות שהיתה בוכה על שהיתה עתידה להיות בחלקו של עשו וע"י תפילותיה ודמעותיה נתמתקה ואז ניתנה בחלקו של יעקב והבן זה היטב. והנה בפסוק הזה כתיב בענין אדה"ר ויאמר זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי ובתקונים דצ"ט אמרו כי הם ב' נשי חוד דגרמי וחד דבשרא. והענין כי לאה נקראת עצם שהיא דינין קשים כעצם ועוד כי היא בחי' הצלע כי הרי לאה מקומה היה אחורי הצלעות שהם עצמות אבל רחל הוא בשר מבשרו דינא רפיא במקום גלוי החסדים והמשך דברי אדה"ר הם כך. כי הנה ב' נשים היו לו א' היא עצם מעצמו וב' בשר מבשרו אבל לזאת השניה הנקרא בשר יקרא אשה ולא לראשונה שהיא עצם ואינה עדיין נמתקת כנ"ל ואח"כ נמתקה בזמן יעקב בסוד לאה כנ"ל.

¹² עפ"י שם רכות נחמת הבכי ועיין שבת קנא קלקול הראות ע"י הבכי ועיין תורה סו תנינא

¹³ ונ"ל כי כל בכי אפילו על רוחניות, אע"פ שסוף דבר הכוונה לרוחניות, אבל עצם הבכי הוא ע"י שעכשיו לצורך הענין מביט אל החסרון, ומדגיש אותו, וזה בעצמו בחי' מאורות חסר, בחי' קלקול הראות.

עוד נ"ל שבכי הוא היפך התקוה, שהיא אמונה שזה עיקר העינים הרוחניות, כמובא אמונה ר"ת נפתחו השמים ואראה מראות אלקים, ולכן גם ברוחניות, הבכי הוא מסלק את הראות, כי הוא היפך ממנו. אבל אע"פ הבכי מעורר רחמים אצל הזולת, כמובא שערי דמעה לא ננעלו, וכמ"ש תרא נער בוכה ותחמול עליו.

¹⁴ **בראשית פרק א** (יד) ויאמר אלהים יהי מארת ברקיע השמים להבדיל בין היום ובין הלילה והיו לאתת ולמועדים ולקמים וקמים: (טו) והיו למאורת ברקיע השמים להאיר על הארץ והיו כן: (טז) ויעש אלהים את השמיים הגדלים את המאור הגדל לממשלת היום ואת המאור הקטן לממשלת הלילה ואת הכוכבים:

פרש"י – (יד) יהי מארת – חסר וי"ו כתיב על שהוא יום מארה ליפול אסכרה בתינוקות הוא ששנינו בד' היו מתעני' על האסכרה שלא תיפול בתינוקות: (טז) המאורות הגדולים – שוים נבראו ונתמטטה הלבנה על שקטרגה ואמרה א"א לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד: **משביל לדוד** (יד) יהי מארת חסר וי"ו וכו'. אין דרכו של רבינו לדרוש חסרים ומלאים שבתורה שאין כוונתו אלא לבאר פשטי המקרא ואינו מביא דברי אגדה אלא כשמוכרח ליישב איזו קושיא וה"נ כן דהקו' מבוארת דכיון דמאורות ל' רבים הול"ל יהיו מאורות ואמאי כתוב יהי אלא ע"כ לדרוש יהי יום זה מוכן למארה ליפול אסכרה ב"מ:

¹⁵ עפ"י שם פסוק יד ועיין תורה לו את ו' ותורה קנא

¹⁶ **תורה קנא** – וכן ב'שהתינוק חולה, חס ושלום, יאמרו אז גם בן האישה והאשה פרשת ובראשי חדישכם". כי מארת חסר נאו שהוא החיות של כל דבר, וכן כלת משה חסר נאו גם בן (זהו ויחי רל"ו. ועין זהו פנחס רנ"ד). וכל זה הוא סוד פגימת הלבנה, שמשם נמשך בחינת מארת חסר נאו, שהוא אסכרה לרבי, חס ושלום (א). כי הוא"ו הוא החיות של כל דבר (ב). ועל כן הוא"ו מרמז על חסרון החיות

פירוש טעם ש"מארת" כתיב חסר ו', לרמוז על חסרון האור שנעשה בלבנה/כ"ו ומחסרון האור נבראה קליפה הזו, שמהותה להסתיר את אור האמת בעולם (ת"ז ת' מד ד' עט ע"ב) [כ"ח/כ"ט]. והולך ומבאר שכיון שיניקתם של נגוני היללה הנ"ל הם מבחי' לאה, לכן גם בניגון שלהם יש בחי' ילדה אישי אלי דהיינו שגורמים למשיכה.

ועיקר הניגון הוא מבחי' שבט לוי שהיו מנצחים בשיר, בבית המקדש שהם מבני לאה, לוי הבן השלישי, ואז כשנולד לוי נאמר (שם כט) ל' הפעם ילדה אישי אלי, פשוטו של מקרא כיון שיעקב אהב את רחל מלאה הרגישה שנואה ואמרה שבזכות שילדה לו שלשה בנים, ימשך אליה יעקב לאהבה. ורבנו מבאר כאן ובתורה רלז/ל"א שבהולדת לוי התחדש כח משיכה לקדושה/ל"ב, כי ע"י שנולד לוי שהוא סטרא דנגונא/ל"ג כמבואר בזוהר (זוהר שמות דף יט) ל"ד עי"ז בחי' ההמשכה, ל"ה על כן אמרה לאה כשנולד לוי שילדה יעקב

כ"ל, ומשם נמשך מיתת הבנים קטנים, חס ושלום. ובראש חדר מתחלת הלבנה להתמלאת ולהתתקן כידוע, כי אז הגיעה לתכלית הפנים והחסרון, וא"י תכף מתחיל התקון והמלוי.

כ"א ע"פ שרבנו מצטט את הפסוק "יהי מארת" נראה שהעניין מבואר יותר בפסוק טז שהיו שני מארות גדולים ומיד נעשו אחד גדול ואחד קטן. ומבואר בחולין ס: שבשהיו שוין אזי קטרגה הלבנה א"א לשני מלכים בכתר אחד ואמר לה הקב"ה לבי מעטי עצמך ובאמירה זו נברא הסתרת האמת בעולם וקליפת לילי' שזה מהותה.

^{כ"ב} ובדפים שלנו דף פב: ועיין גם זוהר רע"ט פנחס דף רלד. וכי תצא דף רפא: ועיין לעיל תורה רה [דף קיב].

כ"ט **תיקוני זהר דף פב:** תקונא ארבעין וארבע: בראשית, תמן תר"י תמן א"ש, ועלייהו אתמר ויאמר אלוקים יהי מארת ברקיע השמים, מארת כתיב חסר ו' ר"ל הקרי הוא מלכות להייעו צ' לכות וס' ז"ו שנגלחו תחילה שים נקומתם וכאשר קטרגה הלכנה ואמר לה הקב"ה לבי מעטי עצמך אז נעשית חסר ו' להייעו שחסר ממנה ז"ל דא אורייתא דבכתב סה"ו להויה, מאי מארת חסר דא אורייתא דבעל פה סה"א מלכות, ואף על גב דאוקמוה זוהר פנחס רלז. מארת חסר דא לילית, וא"כ ל"כ חוץ כלן סה"א המלכות שבעין אנפין לאורייתא, ובגין דא מארת בהאי אתר, הדיא דאתמר בה כי נר מצוה, ותורה אור עמודא דאמצעייתא, ועלייהו אתמר את המאור הגדול לממשלת היום ואת המאור הקטן לממשלת הלילה:

זוהר פנחס דף רלד. – טחול, פתח בוצינא קדישא ואמר, (קהלת ד א) ואראה את כל העשוקים שנעשו תחת השמש והנה דמעת העשוקים, מאן אינון עשוקים, אלין ינוקין דאינון בתוקפא דאמהון, דסלקין מעלמא על ידי מלאך המות, וכי מלאך המות קטיל לון דאיהו עושק, אלא הדר ואמר, ומיד עושקיהם כח, ואין להם מנחם, מאן ההוא כח, דא הוא דכתיב (בראשית א יד) יהי מארת ברקיע השמים, ודא הוא מארת חסר ו"א, סה"א לון מלכה וקללה ודא לילית, דאידי ממנא דההוא עושק וזו היא הלילית סה"א הממונה על העושק הוא לעשוק החיטות ממין אנומיס, ואידי אקרי טחול, ואידי אולת וחייבא בינוקי, ובתר עבדת בהו רוגזא ודמעה למבכי עלייהו:

זוהר כי תצא דף רפא: וסיהרא אתבריאת ביומא רביעאה, ובחסרונה דילה עניות, אתבריאת לילית, שבתאי דאיהו רעב וצמאון, ולקותא דנהורין, עלה אתמר יהי מארת חסר, (משלי ג לג) מארת יהויה בבית רשע, (קהלת ז כו) וחוטא ילכד בה, בבית הסהר דילה, וצדיק ימלט ממנה:

ל **בראשית פרק כט (לד)** ותהר עוד ותלד בן ותאמר עתה הפעם ילדה אישי אלי כי ילדתי לו שלשה בנים על כן קרא שמו לוי:

כ"א **תורה רלז** – עקר הניגון והפלי שיר הביא לוי לעולם, כמובא בזוהר (שמות י"ט): שערך הניגון מסטרא דלואי, וזה שאמרה לאה: הפעם ילדה אישי אלי (בראשית כ"ט). שעתה הפעם שנולד לוי שעל ידו בא בחינת הניגון וכלי שיר לעולם הפעם ילדה אישי אלי בודאי, כי התחברות שני דברים הוא על ידי ניגון וכלי שיר, והבן. וזה בחינת כלי זמר שמנגינתו על התנה.

כ"ב **כח משיכה** – אולי אפ"ל כי לוי בחי' גבורות כידוע. וגבורות דקדושה היינו החזרת הדברים לשרשם בחי' השתוקקות וכיסופין להתדבק בשורשו דהיינו הקב"ה ולפ"ז כוונת לאה הייתה שעי' לוי תזכה לשלימות גבורות דקדושה דהיינו שלימות העלאת המין והכנת הכלים שעי"ז נעשה בחי' יבוא אישי אלי.

כ"ג **וצ"ע עיין בראשית פרק ד'** שדור שמיני לקין היה יובל בן עדה ולמך ושם פסוק כא כתוב שיוכל היה אבי כל תופש כנור ועוגב. עי"ש רבי סעדיה גאון שיוכל היה מחבר כתיבי נגינה. והרד"ק כתב שהיה הראשון בחכמת הניגון, ועי"ש מלבי"ם שיוכל לקח לחלקו את הנהר השני הסובב את ארץ כוש ששם הזומה והניאוף והוא היה ההתחלה אל הזמר והניגון. וכו' והגם שאח"כ שב הניגון לדבר נכבד הממציא הראשון היה להמשיך לב נשים ועי"כ שמו עוגב מלשון שיר עגבים.

וצ"ע הרי גם יובל בניגון שלו היה ממשיך לב הנשים אליו ומה חידש לוי. ואמנם שחידש שהניגון נהפך לדבר נכבד לכבוד שמים אבל הטבע שהניגון מושך כבר היה קודם ולא בגלל שהוא מסטרא דלוי לשון לוויה. וצ"ע. וצ"ל שיש הבדל עצום בין שהוא מושך לטומאה ובין שמושך אל קול ה' ית', כי הן שני סוגי משיכה, כי יובל מושך מכח נעמות הניגון, אבל לוי חידש סוג משיכה אחר שגם במנגן שאינו כשר לא נמשך מצד התאוה אלא מצד הרגשת החסרון שגורם לו קול ה', אלא שהוא רץ למלא אותו בתאוה (עפ"י המבואר בלק"ה ע"ת ה' ו').

כ"ד **זוהר שמות דף יח:** – תנא כשברא הקדוש ברוך הוא את עולמו, עלה בחפץ לפניו וברא את השמים בימינו, והארץ בשמאלו, ועלה בחפץ לפניו לנהוג היום והלילה, וברא המלאכים הממונים בחסדו ביום, (נ"א לומר שירה ביום זמן החסד). וברא המלאכים הממונים לומר שירה בלילה..... **ותנא**, אלו האומרים שירה בלילה, אלו הם שרים על כל בעלי שיר, ובשפותחין החיים שירה, מוסיפין העליונים כח לדעת ולהכיר ולהשיג מה שלא השיגו, שמים וארץ מוסיפין כח בהאי שירה. אמר רבי נחמיה, אשרי הזוכה לדעת באותו שיר, דתניא הזוכה באותו שיר, ידע בענייני התורה והחכמה, ויאזין ויחקור ויוסיף כח וגבורה, במה שהיה ובמה שעתיד להיות, ובזה זכה שלמה לדעת. דתני רבי שמעון, דוד ע"ה ידע בזה, ותקן שירים ותושבחות הרבה, ורמו בהם העתידות לבוא, והוסיף כח וגבורה ברוח הקודש, ידע בענייני התורה והחכמה, ואזן וחקר והוסיף כח וגבורה בלשון הקודש. ושלמה זכה יותר באותו השיר, וידע החכמה, ואזן וחקר ותקן משלים הרבה, ועשה ספר מאותו השיר ממש, והיינו דכתיב (קהלת ב ח) עשיתי לי שרים ושרות, כלומר קניתי לי לדעת שיר מאותן השרים העליונים, ואשר תחתם, והיינו דכתיב שיר השירים, כלומר שיר של אותם שרים של מעלה, שיר שכולל כל ענייני התורה והחכמה, וכח וגבורה, במה שהיה ועתיד להיות, שיר שהשרים של מעלה משוררים.

וימושך אליה. העניין מבואר בזוהר שמות יט. שהקב"ה ברא שירה עליונה שהמלאכים ישירו למעלה, ולא שרו אותה עד שנולד לוי, אבל לא היה לה שלימות עד שהלוויים בבית המקדש שרים אותה מלמטה, יחד עם המלאכים השרים אותה למעלה, ולכן נקראים לויים, כי נלוויים לשירה של מעלה, כמבואר בזוהר שא"כ היה צריך לקרא להם נלוויים אבל נקראים לויים כי לויים אחרים, דהיינו שכל השומע את שירת הלוויים היה נלווה ונדבק נפשו למעלה, שעל כן היו הלוויים מנגנים בשעה שאדם היה מקריב קרבנו/ו¹ (כמבואר במאור ושמש קרח בשם ברית מנוחה/ו²) כי קרבן לא מכפר אלא עם תשובה.

ונראה לבאר עפ"י לק"ה ע"ת ה', ואפטרופוס ג' שהשירה הזו היא קול יחוד חכמה ובינה עליונים שהם קול עליון מהארות הכתר שיורד לעולמות הנמוכים להחיות מתים ולעורר ישנים לתשובה. וכמבואר בע"ח (מב ב) שרגלי עתיק יורדים ומתלבשים ברגלי מלכות דאצילות כדי להחיות מתים בעולם הבריאה ויצירה ועשיה, (עניין שרש הניגון נתבאר באריכות בתורה ג'). אבל אין שלימות לשיר הזה אלא רק כשאדם למטה עושה לו דיבור דהיינו שמכוחו עושה דבר שבקדושה וכגון ניגון לכבוד שמים. וזו עבודת הלויים בשיר שבבית המקדש.

רבנו כאן לא מבאר מדוע השירה הזו מושכת את הלב, אבל בלק"ה אפטרופוס ג' (ד'/ו³) מבואר כיון ששרש הניגון הוא באורות גבוהים מאד בהתנוצצות אלוקות מעתיק ואריך שבכתר. וכיוון שמיד כשנולד לוי התחילו מלאכים של מעלה לשיר, הבינה לאה שהסיבה לכך היא שבאה לעולם הנשמה שתוציא לפועל למטה בעוה"ז ניגון קדוש בבית המקדש, שעל ידו יושלם הניגון של מעלה, כי אין שלימות לניגון מלמעלה רק כשכנגדו עולה ניגון דקדושה כנ"ל. וזהו שכשנולד לוי אמרה לאה הפעם ילווה אישי אלי. כי הביאה לעולם נשמה עם כח המושך נפלא.

וכאן מבאר רבנו שכיון שניגון דקדושה יש לו כח המושך, לכן גם לניגון היללה של הקליפה לילי שמזמרים הערב רב יש כח משיכה, כיון שהקליפה הנ"ל יונקת מלאה אמו של לוי, לכן זה לעומת זה גם בניגון יללה של יש כח המושך/ו⁴. וע"כ נגינה של יללה **שהוא נשתלשל ויורד משם**, ויונק מבחי' ועיני לאה

ואמר רבי אלעזר, באותה שעה שנולד לוי, פתחו למעלה ואמרו מי יתקן פאח לי שנוכל לומר שיר ביחד, יונק שדי אמי לינן משפע המלכות כמו שאנו יונקים על ידי השיר. (דף יט ע"א) אמצאך בחוץ עם שעדיין לא נעשה המשכן ולא נבנה בית המקדש ואנו בחוץ, עכ"ו אשקף נהיה כאיש אחד חברים, גם לא יבזו לי ולא יהיה השיר שלי נבזה, כי השיר שלי נבזה עד שהלוויים ישירו שיר למטה, כיון שייצאו משבט לוי המשוררים של מטה המשוררים בבית המקדש של מטה, ונתקדשו פולם שיהיו ראויים לשרת בבית המקדש, ועמדו על משמרתם כמ"ש ככה תעשה ללוויים במשמרותם, ונתקדשו אלה המלאכים לגובה אלה הלוויים, ונעשו חברים כאחד, ואז נעשו גם העולמות אחד שנתקדשו העולמות זה בזה, ומלך אחד ברוך הוא שוכן עליהם, ואחר כל אלו התקונים בא שלמה ועשה ספר מאותו שיר של אותם שרים והיינו שיר השירים ונסתם החכמה בו.

אמר רבי יהודה, למה נקראו השרים של מטה לויים פי המשוררים בבית המקדש למה נקראים לויים, ואמר הטעם הוא על שגלוים ונחברים הם בעצמם מתחברים עם המשוררים של למעלה כאחד, וגם נקראים המשוררים לויים כי והשומע את שירת הלוויים נלווה ונדבק נפשו למעלה וזכה לדביקות ה', ועל כן אמרה לאה ילווה אישי אלי שהוא לשון חיבור ודביקות. רבי תנחום אמר לכן קרא לו הקב"ה בשם לוי, מטעם שבכל נלווה ירע לוי עם השכינה ומפרש במשה בתורה, ואתרן בכהונה, ומרים היא ממש הבאר סוד השכינה, ובכל ירעו אחרי שהם שבת לוי והם הגלוים אל יהוה לשירתו כמ"ש בעת ההיא הבדיל ה' את שבט לוי וגו' לעמוד לפני ה' לשרתו.

לה לק"ה אפטרופוס ג' ה' – (על תורה ג) ...כי שרש הקול, שהוא בחינת מוחין, הוא ממקום גבה ועליון מאד מבחינת התנוצצות אלקות שמתנוצצין לכל אחד בדתו. כי ה' יתברך ברחמי מצמצם את עצמו בכמה צמצומים להאיר לכל אחד בדתו התנוצצות אלקות ובוזה מרמז לו וקרא אותו שמשך אחריו וזאת ההתנוצצות הוא בחינת קולות שבאין מלמעלה לקרות את האדם שמשך אחריו יתברך וכל הקולות נמשכין משם. ועל כן יש להקול פח גדול להמשיך את האדם אליו יתברך מחמת שמשך בשרשו ממקום גבה מבחינת התנוצצות אלקות, פי עקר התגלות אלקות הוא בחינת קול, בבחינת קול דברים אתם שומעים ותמונה אינכם רואים וזלתי קול.

ועין לק"ה ערובי תחומין ה' ג' – ...וזאת הבחינה נמשך מבחינת עתיק דיקא כנ"ל, כי דיקא עתיק שהוא גבוה מאד מן הכל כידוע, הוא דיקא וכול להוריד עצמו עד למטה למטה לתקן כל המיתה והשבירה בבחינה הנ"ל, פי במקומות הנמוכים והשפלים מאד אי אפשר לירד לשם פי אם בבחינת קדשה הגבוהה מאד מאד כמבאר מזה בדברי רבנו ז"ל בכמה מקומות, וכנ"ל:

משמע שהלויים היו שרים בקרבן חובת יחיד, ולכאורה צ"ע דלא אמרו שירה אלא בקרבן חובת ציבור כמבואר בערכין יא: ד"ה בעי רבין ובתוס' שם ד"ה עולת וכן בסוף התוס' ר"ה ל: (ועיין ערכין יא: סוף העמוד בשם ר"ל שדווקא בשעת הקרבה אבל שלא בשעת הקרבה היה להם רשות לשיר, אבל עכ"פ בקרבן חובת יחיד משמע שאין שירה). אבל עיין פרש"י תהלים קטו יג משמע שגם על קרבן יחיד אמרו שירה וכן מבואר בשו"ת חת"ס או"ח נא ושו"ת אבני נזר או"ח לט ג' ושו"ת מהר"ם שיק או"ח פח.

מאור ושמש סוף פרשת קרח – והנה איתא בספר ברית מנוחה שבשעה שהיו מביאים קרבן לבית המקדש היה מסתכל הכהן העובד בבעל קרבן והבין מחשבתו, ואם הבין שאינו עושה תשובה כראוי עדיין אזי רמז הכהן העובד ללוויים שיזמרו ניגון לעורר בעל הקרבן להרהר בתשובה ואזי הלוויים בשירים ובזמרים היו ממשכים מ"ג תיקוני דיקנא עילאה ממזל העליון שהוא מזל עילאה שהוא שלושה הוי"ת של שלש עשרה מדות והם שתיים עשרה תיבות ועם המקור הוא י"ג מכילין דרחמים, והיו ממשכים לעולם הבינה שהוא עולם התשובה ומשם נמשך תשובה לבעל הקרבן ומהרהר בתשובה. וממשיכין י"ג תיקוני דיקנא עילאה ממזל עילאה וממקור העליון שהוא נקרא אריך אנפין והיו ממשכים המוחין עילאין שהם שמות הוי"ת והמילויין דהיינו ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן כידוע, ועל ידי זה היה נמחל לבעל הקרבן ונעשה נושא שנוטלין ומבטלין המחשבות של העבירות, ועל השוגג לבד שהוא מעשה בלי מחשבה היה מכפר הקרבן של הבהמה, בהמה נגד מעשה בהמיות שהוא מעשה בלי מחשבה, לפי שנושא עוון כנ"ל על ידי י"ג מכילין דרחמים שנמשך על ידיהם, ואחד מהמדות הנזכרות לעיל הוא נושא עוון כידוע:

לה לק"ה אפטרופוס ג' ה' – ועל כן יש להקול פח גדול להמשיך את האדם אליו יתברך מחמת שמשך בשרשו ממקום גבה מבחינת התנוצצות אלקות, פי עקר התגלות אלקות הוא בחינת קול, בבחינת קול דברים אתם שומעים ותמונה אינכם רואים וזלתי קול.

ל"צ ע"ה הרי בתורה ג' נתבאר שמנגן כשר ומנגן רשע לוקחים את הניגון מאותן צפרים היונקים מרגלי עתיק. אבל עיין תורה ג' שם בארנו עפ"י הע"ח ולק"ה שאמנם שניהם מנגנים ע"י ששומעים בהרגשת הלב את קול ה' הישר, אבל המנגן הכשר מנגן ניגון שמחזיר את הקול

רכות, כנ"ל שניגון של יללה יונק מהבכי של לאה שלא תיפול בחיק עשו הרשע, וכיון שלא היא אמא של לוי שמהותו להמשך ולמשוך אל הקדושה, לכן גם לניגון היללה של הערב רב בני הקליפה לילי יש גם **לו כח למשוך**, בבחי' הפעם ילדה כנ"ל דהיינו שזה לעומת זה כמו שהניגון של לוי בן לאה מושך לקדושה, כך הניגון יללה של הערב רב בני לילי מושך לטומאה ותאוות.

וכשמזמרים [הצדיקים] [מ^א/מ^ב] אלו הניגונים הנ"ל בשבת, עי"ז מעלין אותם, כי בשבת נשלם האור, בבחי' משארז"ל (ברכות מג ע"ב/מב) פסיעה גסה נוטלת מאור עיניו וכו', ומהדר' ליה בקדושה רבי שמשא דהיינו כח הראיה שניטל ביום חול כשפוסע פסיעה גסה חוזר בכניסת השבת בשעה שאדם מקדש על הכוס, כי ע"י הקדוש ממשיך על עצמו את אור השבת הנפלא והגבוה, כידוע שבשבת עולה עולם העשיה לאצילות וזוכים לאור מעתיקא קדישא והוא האור שמאיר ע"י הניגון כנ"ל.

נמצא שבשבת האור בשלימות, בבחי' פוסעים מ"ג בו פסיעה קטנה /מד^ה], בתורה רעז מבאר עפ"י האריז"ל שבימי החול המצוות אין להן עליה ורק בשבת ע"י האור הגבוה של שבת הן מקבלות בחי' רגלים לעלות בהן למעלה, אלא שבתחילה פסיעתן קטנה כמי שאינו למוד ללכת, עכ"פ למדנו שבכניסת שבת מאיר אור גדול שעל ידו ניתן הכח להעלות אפילו את הניגון יללה של הערב. דהיינו לשיר נגונים אלה בדביקות גדולה להקב"ה. ואזי מעלין את הניגונים הנ"ל שיניקתם מקילקול^מ הראות כנ"ל, ע"י שבת שהוא בחי' תיקון הראות בשלימות כנ"ל : ולמעשה נראה שמי שמרגיש קדושת השבת, דהיינו שבשבת מרגיש יותר דביקות בה' ית' מיום חול, גם הוא יכול לעלות את הניגונים האלה בשבת, ועל כן השמיט המסדר של קיצור לק"מ/מ^מ תיבת צדיקים, כי הוא הרגיש קדושת שבת וסבר שכמוהו יש רבים. אבל מוהרנ"ת כשכתב לקוטי עצות, כנראה חשש שכל אחד ידמה בעיניו שיכול בשבת להתיר לעצמו לנגן ניגונים של רשעים, לכן כתב שדווקא צדיקים יכולים ולא כל אחד.

מבואר כאן שע"י שבת אפשר לעלות גם ניגון של יללה ועצבות שחיבר מנגן רשע על חסרון תאוות. ומסתמא הכוונה להעלות אותו תחילה ללב נשבר על חסרון עוד יותר קרבת אלקים, וממנו לעלות יותר עד לשמחה ממש כי בשבת צריך להיות בשמחה ממש כמבואר בתורה יז תנינא. וצ"ע.

מדובר כאן רק מניגון שחיבר הרשע בעצמו, שמזיק לאדם כשר לנגן אותו, ומשמע שלשמוע מהרשע עצמו את ניגונו שחיבר בעצמו, אין לזה שום תיקון, כי גם התיקון שע"י אור השבת זה דווקא כשארם כשר מנגן ניגון טמא. ולא בתורה ג' ששם יש תיקון ועצה שיוכל לשמוע ניגון כשר מאדם רשע.

עד כאן ביאור חברותא לתורה רבו

הזה לעורר יחוד קדוש פנימי כדי לזכות ליותר אמת ודביקות ואילו המנגן שאינו כשר לא מנגן את הקול הזה כלל אלא שמכוחו מנגן קול הברא שהוא ביטוי של תאוותיו.

² עיין לקוטי עצות נגינה אות י' לשון מוהרנ"ת וכשהצדיקים מזמרים אותם בשבת

^{מא} מוהרנ"ת בליקוטי עצות הוסיף כאן על לשון רבנו 'וכשהצדיקים מזמרים אותם בשבת'. משמע שניגון יללה של ערב רב רק צדיקים ובשבת יכולים לתקן אותו ולהעלותו לקדושה. וצ"ע מדוע מסדר הקיצור ליקוטי מוהר"ן השלם השמיט את לשון מוהרנ"ת וכתב כלשון רבנו כאן, דמשמע שכל אחד יכול בשבת להעלות את הניגון יללה הרע הזה.

וזה לשון ליקוטי עצות של מוהרנ"ת – נגינה אות י' – הנגונים של יללה ועצבות שמזמרים הרשעים על פי רב הם מזיקים להעולם מאד, כי דרך העולם למשך אחריהם על ידי זה. וכשהצדיקים מזמרים אותם בשבת, הם מעלין ומתקנין אותם (רכו):

וזה לשון קיצור ליקוטי מוהר"ן השלם – רכו – יש נגונים של יללה ועצבות שהם מבחינת הסטרא אחרא, ודרך בני אדם למשך אחר נגונים האלה וכשזמרינן הנגונים האלה בשבת על-ידי-זה מעלין אותם:

^{מב} ברכות דף מג: ויש אומרים אף לא יפסיע פסיעה גסה דאמר מר פסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם מאי תקנתיה מה תיקונו של מי שפסע פסיעה גסה להדריה בקדושה דבי שמש.

רש"י – בקדושה דבי שמש – ששונה כוס של קידוש בשבת בלילה:

תוס' פסחים ק: בשם רב נטרונאי גאון שנותן מיין קדוש בעיניו לרפואה. ומהר"ל (מנהגים) כתב שבשעת הקדוש יתן עיניו בנרות שבת כי ב"פ נ' גמט' חמש מאות וזוהי מחזיר אחד מחמש מאות שנחסר בפסיעה גסה. (הובא ברמ"א סימן רעא י').

²² בדפוד – פוסעים, בתקפא לא בורר ונראה פוסעים, ומתורו – פוסעים

^{מד} אולי אפ"ל שימי החול הם בחי' פסיעה גסה בחי' השתדלות אבל באה שבת באה מנוחה כי ע"י אמונה סומך עצמו על הש"י ואמונה ובטחון שזה שלימות האמונה היינו הסתכלות עיין תורה עו בחי' עיני כל אליך ישברו ועינים ע"ש החכמה בחי' אור ולכן בשבת אסור לבכות כי מסלק האור.

^{מז} לשון חומר כל מקדש שמזמרים בליל שבת עיין לקמן תורה רעו ורעו ולעיל תורה פה פו

^{מז} בדפוד ותורו – מקילקול, בתקפא לא בורר ונראה מקילקול, ומתורו – מקילקול

^{מז} הקיצור ליקוטי מוהר"ן השלם מורכב מג' ספרים והם קיצור לקוטי מוהר"ן הישן שכתב מוהרנ"ת, ולקוטי עצות שכתב מוהרנ"ת, ולקוטי עצות בתרא שכתב הטשערינער רב. המסדר היה הרב ישראל הלפרין בשנת תרעג בירושלים. וכאמור נראה שהשמיט והוסיף מלים וסידר מעט לפי הבנתו.

